

Handläggare: Per-Ove Mattsson
Telefon: 08-508 18 148

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2011-01-20

Förslag till handlingsplan avseende HIV/STI- prevention för Stockholms stad

Remiss från kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Ulla Thorslund
stadsdelsdirektör

Per-Ove Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

I Sverige fanns 2009 cirka 5 000 personer som lever med HIV/AIDS, varav cirka 3000 personer i Stockholms län. Som ett komplement till de nationella och landstingskommunala insatserna har Stockholms stad utarbetat ett förslag till handlingsplan i syfte att förebygga spridning av HIV/AIDS och andra sexuellt överförbara sjukdomar (STI – sexually transmitted infections).

Förvaltningen anser att det är positivt att staden har utarbetat en handlingsplan för HIV/STI-prevention. Det förtydligar vilket ansvar stadens olika nämnder och enheter har och vem som har ansvar för samordning och de övergripande frågorna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för vuxna i samråd med avdelningen för barn och ungdom.

Bakgrund

I Sverige fanns 2009 cirka 5 000 personer som lever med HIV/AIDS, varav cirka 3000 personer i Stockholms län. Årligen nyrapporteras drygt 400 personer med HIV-infektion varav hälften i Stockholms län. Majoriteten av de HIV-positiva är 30-50 år och 70 procent är män. Personer smittade utomlands är fler än inrikes smittade. Geografiskt dominerar Stockholms län den inhemska smittspridningen.

Den genomsnittliga kostnaden för vård och behandling av en person med HIV är idag ca 130 000 kronor per år där läkemedelskostnaden utgör merparten. Modern behandling gör att överlevnaden, om diagnosen ställs tidigt, är i princip lika som för icke hivsmittade. För unga HIV-positiva leder det till en livskostnad på 4-6 miljoner kronor i dagens penningvärde. Komplikationer kan tillstöta, mediciner behöva bytas ut osv, vilket sammantaget gör det troligt att kostnaden per individ kommer att öka.

I syfte att minska och förebygga spridning av bland annat HIV/AIDS har Sverige antagit en Nationell strategi (proposition 2005/06:60) mot HIV/AIDS. Även Stockholm läns landsting har utarbetat ett handlingsprogram för åren 2009-2013 angående STI/HIV-prevention (STI = sexually transmitted infections). Som ett komplement till dessa nationella och landstingskommunala insatser har Stockholms stads socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnd utarbetat ett förslag till handlingsplan i syfte att förebygga spridning av HIV/AIDS och andra sexuellt överförbara sjukdomar. I föreliggande remiss presenteras stadens förslag till handlingsplan.

Kommunstyrelsen har begärt ett yttrande från stadsdelsnämnden senast den 31 januari 2011.

Remissen i sammanfattning

Trots Sveriges förhållandevis gynnsamma situation vad gäller antal infekterade finns det skäl att vara fortsatt uppmärksam. En ökad smittspridning globalt och i vårt närområde i kombination med oäktsamma sexualvanor kan på kort tid förändra situationen. Det finns ett stort behov av att förstärka och koordinera de preventiva åtgärderna för allmänheten och för riskutsatta grupper. För detta krävs koordinerat och väl strukturerat samarbete. Föreliggande handlingsplan ska vara ett av verktygen för ett sådant arbete.

Syftet med handlingsplanen är att

- a) identifiera stadens ansvar och insatser för det hiv-preventiva arbetet
- b) identifiera behov av samordning med andra huvudmän
- c) utgöra ett stöd för fördelning av det statliga bidraget till hiv-preventiva insatser.

Planen riktar sig till

- a) Personal i Stockholm stad som i sitt yrke kommer i kontakt med människor som har behov av hjälp och stöd med anledning av hiv/STI relaterade frågor.
- b) Förtroendemän och chefer i ledande ställning som tar beslut om insatser och resursfördelning i stadens verksamheter.
- c) Nationella och regionala myndigheter som staden samarbetar med i arbetet med hiv/STI prevention.
- d) Enskilda organisationer som staden samarbetar med i arbetet med hiv/STI prevention.

Handlingsplanen berör flera av stadens nämnder och förvaltningar. Det övergripande ansvaret för genomförande och uppföljning av planen ligger därför på kommunstyrelsen och stadsledningskontoret. Varje nämnd och förvaltning ansvarar för sina respektive delar och ansvarar för att beslutade insatser inkluderas i den reguljära verksamhetsplaneringen och -rapporteringen. Stadens HIV-samordning har sedan flera år tillbaka sin placering under socialtjänstnämnden (från 2009 socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden och från 2011 socialnämnden).

Handlingsplanen innehåller ett antal förslag till insatser från staden riktade till ett antal identifierade riskutsatta grupper. Det rör sig om samma grupper som finns med i landstingets handlingsprogram för åren 2009-2013. De insatser staden föreslår ska genomföras är i de flesta avseenden komplement till de insatser som görs på landstings- och nationell nivå.

Riskgrupperna är män som har sex med män, missbrukare, gravida kvinnor, nyanlända invandrare, utlandsresenärer, ungdomar och unga vuxna, personer som köper respektive säljer sexuella tjänster, hivpositiva vuxna och barn, personer som testar sig för HIV/STI och allmänheten.

De åtgärder som föreslås i handlingsplanen handlar om olika typer av informationskampanjer, utbildningar, kartläggningar och analyser, samarbete mellan olika myndigheter och organisationer samt kvalitetssäkring av olika verksamheter.

Stadsdelsförvaltningarna kommer mer eller mindre i kontakt med de identifierade riskgrupperna. I riskgrupperna missbrukare och ungdomar och unga vuxna finns

många som får stöd och insatser av stadsdelsförvaltningarna inom ramen för missbruksarbetet och det arbete som riktas till barn och ungdom som far illa.

När det gäller riskgruppen *missbrukare* föreslås i planen ett brett spektrum av insatser. Den samverkan som finns mellan landsting och kommun i form av de integrerade beroendemottagningarna är viktig. Det är viktigt att ett motivationsarbete liksom information och rådgivning rörande smittspridning av infektionssjukdomar hos personer som injicerar narkotika ingår i mottagningarnas arbete. Det ska tydligt framgå i de avtal som reglerar samarbetet.

Vidare föreslås en inventering och kartläggning av kunskapsläget och vilka metoder som används i preventionsarbetet med ungdomar som kan utsätta sig för infektioner. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden föreslås ges i uppdrag att genomföra detta liksom att minst en gång per år erbjuda allmän kunskaps- och kompetensinhämtning bland stadens personal som arbetar med missbrukare.

Samarbetet med de frivilliga organisationer som aktivt engagerar sig i frågor som rör HIV och missbruk behöver också förtydligas och intensifieras.

När det gäller riskgruppen *ungdomar och unga vuxna* tydliggörs i planen ungdomsmottagningarnas viktiga roll i det förebyggande arbetet med att minska smittspridning. En ökad central samordning av ungdomsmottagningarnas arbete måste till överlag och bör särskilt inkludera en utveckling av hur man bättre kan nå de mest utsatta ungdomarna med särskilt fokus på nyinvandrade ungdomar. En översyn av resursfördelningen till ungdomsmottagningarna bör också göras med syfte att säkerställa det förebyggande arbetet. För övrigt framhålls skolhälsovårdens viktiga roll i det förebyggande arbetet liksom skolans sex- och samlevnadsundervisning.

Planen avslutas med ett avsnitt om den så kallade HIV-samordningens viktiga roll i staden. Stadens HIV-samordnare finns idag på socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens enhet för bidrag till utomstående organisationer och upprätthålls av en halvtids handläggartjänst plus vissa resurser för administration och ledning. Till uppgifterna hör bland annat att ansöka om och att handlägga det statliga bidraget till HIV-preventionsarbetet med tillhörande uppföljningar, förhandlingar, samarbete med andra kommuner och andrahuvudmän med mera.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden (från 2011 socialnämnden) föreslås fortsatt svara för stadens HIV-samordning. Samordningsansvaret bör kompletteras med uppdrag att koordinera genomförandet och uppföljningen av insatserna i föreliggande handlingsplan. I HIV-samordnarens uppgifter bör även ingå

handläggningen av det statliga bidraget för HIV-preventionsarbetet. På sikt kan samordningsfunktionen även inkludera andra folkhälsofrågor inom socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden/socialnämnden och staden i övrigt.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen anser att det är positivt att staden har utarbetat en handlingsplan för HIV/STI-prevention som ett komplement till de nationella och landstingskommunala handlingsprogrammen. Det förtydligar vilket ansvar stadens olika nämnder och enheter har och vem som har ansvar för samordning och de övergripande frågorna. Planen tar ett helhetsgrepp och innehåller såväl allmäninriktade som specifika insatser som behöver genomföras för att motverka smittspridning bland ett antal identifierade riskgrupper vilket är bra och nödvändigt för att effektiva resultat ska kunna uppnås inom detta område.

Sammantaget handlar förslagen i handlingsplanen om att se till att det finns kunskap bland berörd personal om smittskydd och om stadens och landstingets olika insatser, att det finns en samordnad organisation i staden och att det finns ett utbyggt samarbete med landsting och frivillig organisationer som arbetar aktivt med smittskyddsfrågor.

Det är bra att det föreslås att det minst en gång om året ska anordnas breda utbildningsinsatser för stadens personal som kommer i kontakt med personer som tillhör någon av riskgrupperna. Det är också bra som föreslås att det ska genomföras kartläggningar gällande det allmänna kunskapsläget bland vissa personalgrupper för att få så effektiva utbildningsinsatser som möjligt.

Förvaltningen anser också att det är angeläget, vilket framhålls i handlingsplanen, att det finns en tydlig funktion centralt i staden som har ett övergripande ansvar för samordning och vissa allmäninriktade insatser. Detta är inte minst viktigt ur ett effektivitetsperspektiv. Denna funktion har även en ytterst betydelsefull roll när det gäller att samordna kommunens insatser med landstingets dito.

Det är också positivt att man i handlingsplanen för fram att det är viktigt att samarbeta med olika organisationer som i sina verksamheter möter personer ur riskgrupperna, inte minst när det gäller information och motivationsinsatser. Organisationerna har möjlighet att i obyråkratiska former skapa mer förtroendefulla kontakter med de personer som befinner sig i risksituationer. Detta gör att möjligheterna för den enskilde att ta emot stöd ökar liksom förutsättningarna att ta till sig adekvat information.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämndens förslag till handlingsplan avseende
HIV/STI-prevention i Stockholms stad